

VLUCHTELINGEN IN EUROPA

INFOBROCHURE

INFOBROCHURE

VLUCHTELINGEN IN EUROPA

Nog nooit waren wereldwijd zoveel mensen op de vlucht. 2022 werd het jaar waarin voor het eerst in de geschiedenis de trieste mijlpaal van 100 miljoen mensen op de vlucht werd overschreden. Ook in 2023 zette de stijgende trend zich voort.

Toen in 2015 ineens meer mensen Europa bereikten, kwam asiel en migratie hoog op de Europese politieke agenda. Sindsdien zoekt de Europese Unie naar een gemeenschappelijke aanpak, maar dit verloopt moeizaam. Het creëren van nieuwe wetgeving in dit beleidsdomein is namelijk (op enkele gemeenschappelijke regels na) een bevoegdheid van de lidstaten en de visies lopen zeer sterk uiteen.

Tijd om te treuzelen is er echter niet. De Russisch-Oekraïense oorlog zette extra druk op de ketel en zorgde voor een grotere instroom van mensen op de vlucht richting de Europese Unie.

Deze infobrochurer biedt een algemeen kader over mensen op de vlucht buiten en in Europa. Daarnaast toont het hoe de Europese Unie en haar lidstaten omgaan met asiel en migratie.

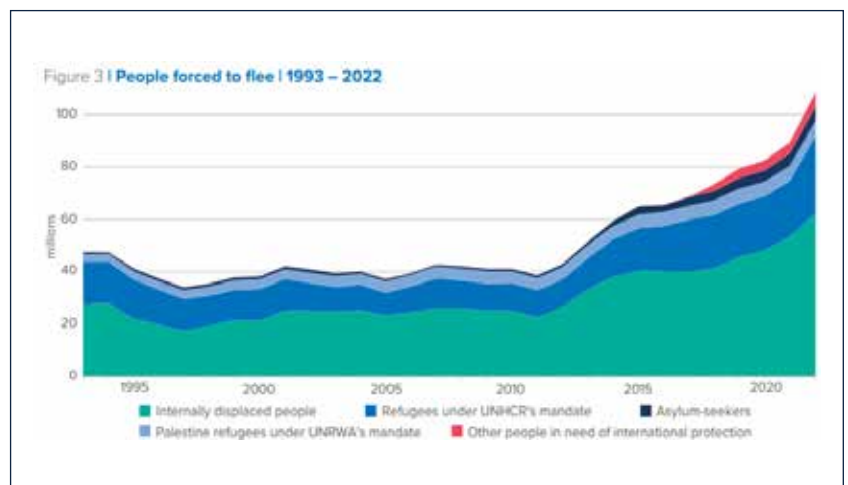
INHOUD

Recordaantal mensen op de vlucht	3
Vluchtelingen wereldwijd	3
En in Europa?	6
Internationale bescherming van vluchtelingen	8
De Conventies van Genève	8
What's in a name? Enkele internationaal vastgelegde definities	8
Hoe komen vluchtelingen naar Europa?	10
Legaal	10
Irregulier	10
Wat doet de Europese Unie?	12
Bestaande afspraken over asiel	12
Elk land zijn eigen beleid	13
Europese crisismaatregelen	14
Naar een Europees asiel- en migratiebeleid?	16
Het nieuwe migratiepact	16
Een externe dimensie: partnerschappen met landen buiten de Europese Unie	17
Beheer van de EU-buitengrenzen: verplichte screening, gemeenschappelijke asiel-procedures en Frontex	18
Regels rond solidariteit	19
Migratie in het publieke debat	20
Conclusie	21
Bronnen en nuttige links	21

RECORDAANTAL MENSEN OP DE VLUCHT

De kaap van 100 miljoen werd in 2022 overschreden. Het (nog steeds aanhoudende) stijgende aantal is te verklaren door de **oorlog in Oekraïne**, naast het **aanhoudende conflict in Syrië**, de **machtsovername van de Taliban in Afghanistan**, de vervolging van de **Rohinya in Myanmar** en conflicten in onder andere Latijns-Amerika (vb. in Nicaragua en Venezuela) en Afrika (vb. in Ethiopië en Congo). Daarnaast zorgen ook **klimaatrampen** (droogte, overstromingen, extreme temperaturen,..) ervoor dat steeds meer mensen noodgedwongen hun huis verlaten.

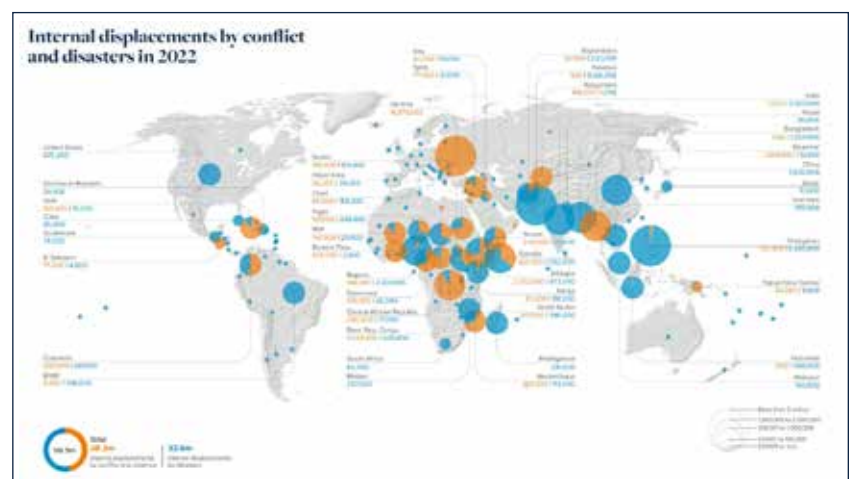
*Volgens het meest recente VN-rapport waren in 2023 naar schatting **108 miljoen** mensen op de vlucht.*

2022 Bron: UNHCR Global Trends

VLUCHTELINGEN WERELDWIJD

Opgelet! We gebruiken in dit document de laatst beschikbare officiële data over de globale context. De officiële grafieken en cijfers uit het UNHCR rapport (juli 2023) zijn van eind 2022. Waar mogelijk werden deze aangevuld met reeds beschikbare grafieken en cijfers van 2023.

2023 Bron: Operational Data Portal UNHCR

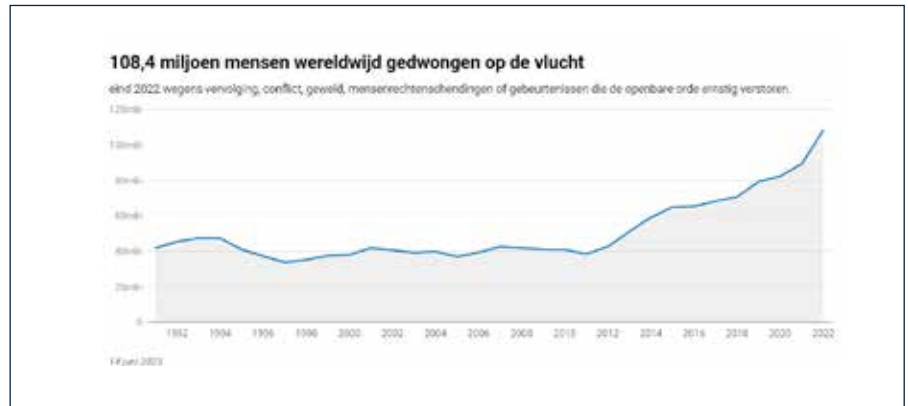
Tegen eind 2022 waren 108 miljoen mensen op de vlucht. Meer dan de helft hiervan is **ontheemd**. Zij vluchten in eigen land en steken dus hun landsgrenzen niet over. Naast gewapende conflicten en politiek geweld (blauw), zorgen vooral natuur -en klimaatrampen (oranje) voor de meeste interne verplaatsingen.

VLUCHTELINGEN WERELWIJD (VERVOLG)

Ongeveer 46 miljoen mensen staken hun landsgrenzen over en vertrokken naar een ander land.

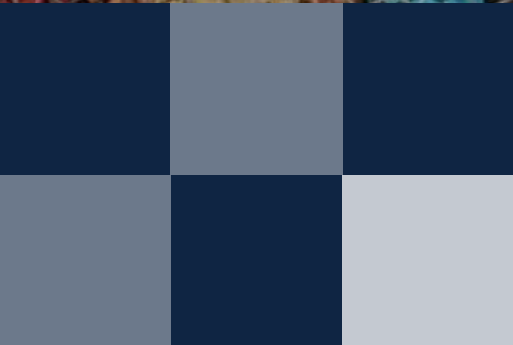

De categorie **'anderen die internationale bescherming nodig hebben'** is nieuw sinds de rapportering in 2022 en omvat mensen die over internationale landsgrenzen geforceerd werden (en zich dus buiten hun thuisland bevinden). Het gaat specifiek over mensen (voornamelijk Venezolanen) die niet onder de categorie 'vluchteling' vallen, maar die wel internationale bescherming nodig hebben.

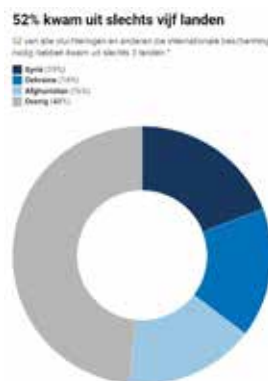
Minderjarigen op de vlucht

Minderjarigen (jonger dan 18 jaar) maken wereldwijd 40% uit van de vluchtelingenpopulatie, op de vlucht met hun ouders of onbegeleid. Sinds 2018 worden per jaar zo'n 350.000 à 400.000 kinderen geboren als vluchteling. Minderjarigen op de vlucht behoren tot één van de meest kwetsbare groepen ter wereld. Ze hebben dringend nood aan degelijke opvang, goede voeding en medische hulp. Naast deze basisvoorzieningen zijn ook psychologische bijstand en extra beschermende maatregelen tegen misbruik en geweld nodig. Bovendien is toegang tot onderwijs een belangrijke factor om een verloren generatie te vermijden.

Waar komen mensen op de vlucht vandaan?

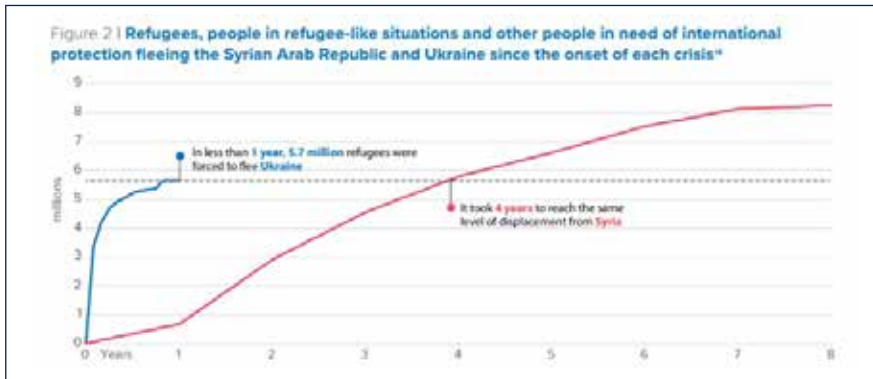
52% van de mensen op de vlucht -die hun landsgrens overstaken- kwamen uit slechts drie landen: **Syrië, Oekraïne en Afghanistan.**

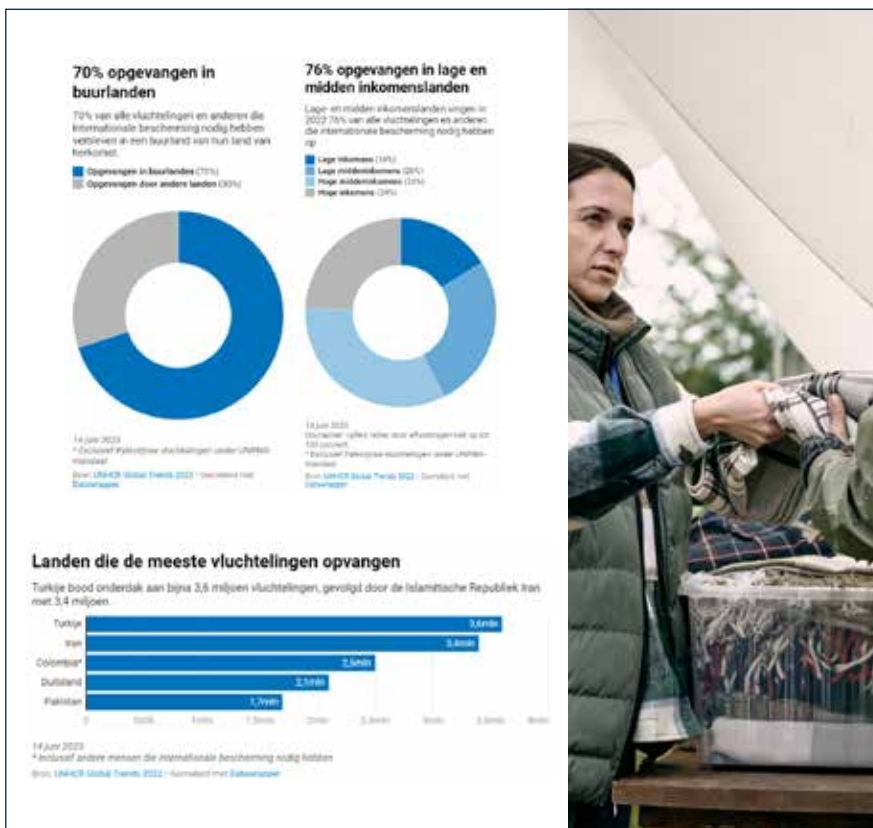
In Syrië blijft de aanhoudende burgeroorlog de Syrische inwoners uit hun land drijven. In Afghanistan zorgde de machtsovername van de Taliban hiervoor en in Oekraïne vluchtte de bevolking door de Russische invasie.

Oekraïne: een ongezien snelle crisis

De Oekraïense bevolking sloeg kort na de Russische invasie massaal op de vlucht. Hun verplaatsing was de grootste én snelste sinds de Tweede Wereldoorlog. De snelheid wordt duidelijk in een vergelijking met de Syrische bevolking: op minder dan één jaar tijd bereikte het aantal mensen uit Oekraïne op de vlucht hetzelfde aantal dan mensen op de vlucht uit Syrië op vier jaar tijd

2022 Bron: UNHCR Global Trends

Van alle landen wereldwijd vangt Turkije al voor het negende jaar op rij het hoogst aantal vluchtelingen op: 3,6 miljoen mensen in 2022. Colombia staat voor het vierde jaar op rij in de top vijf van opvanglanden door de crisis in buurland Venezuela. Ook Pakistan en Duitsland zijn landen waar al jaren meer dan één miljoen vluchtelingen verblijven. Iran vervoegt voor het eerst deze ranking door een bijgewerkte schatting van het aantal onder dwang verdreven Afghanen die er verblijven. Oeganda viel hierdoor uit de top vijf.

Waar gaan mensen op de vlucht naartoe?

In 2022 kwam **70%** van de vluchtelingen terecht in **buurlanden**. Een lichte daling in vergelijking met 2021 (toen 72%), vooral te wijten aan Oekraïense vluchtelingen die opvang vonden in Europese landen die geen direct buurland zijn.

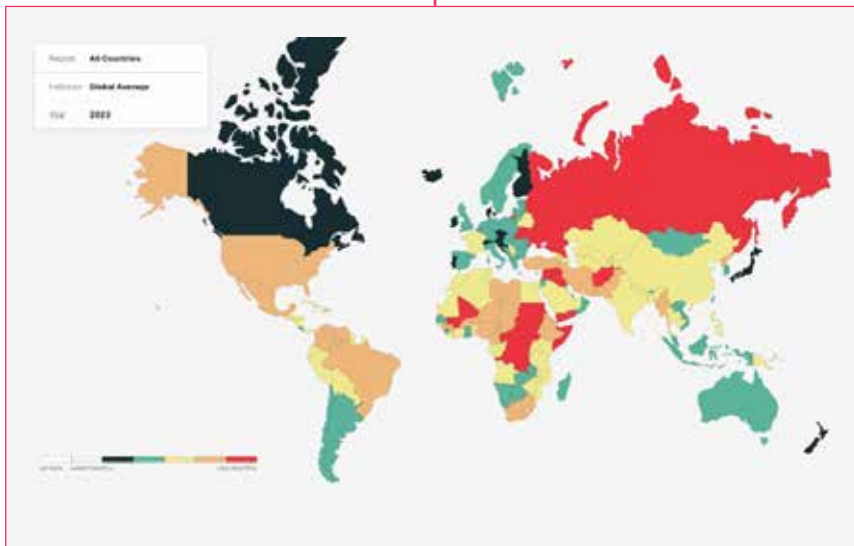
De opvang van Oekraïense vluchtelingen in voornamelijk Europese landen zorgde daarnaast ook voor de **stijging** in het aandeel mensen dat wordt **opgevangen in hoge inkomenslanden** (van 17 naar 24%).

De **Hoge middeninkomenslanden** (waaronder Turkije, Libanon, Jordanië en Colombia) vangen **33%** van de mensen op de vlucht op.

De **46 minst ontwikkelde landen** in deze wereld (waaronder Ethiopië, Rwanda, Zuid-Soedan, Bangladesh en Tsjad) vangen **20%** van de mensen op de vlucht op, terwijl ze op economisch vlak samen **slechts 1,3% van het wereldwijde BBP** bezitten.

VLUCHTELINGEN WERELWIJD (VERVOLG)

De **Global Peace Index** geeft weer hoe veilig een land is. De rood en oranje gekleurde gebieden tonen aan dat heel wat landen onveilig zijn, onder meer door conflicten en aanslagen. Dat zorgt ervoor dat het aantal vluchtelingen op het hoogste peil staat dat ooit gemeten is. Dat **Europa** voornamelijk **groen** staat ingekleurd, verklaart waarom het een aantrekkelijke bestemming is: het is er **veilig**.

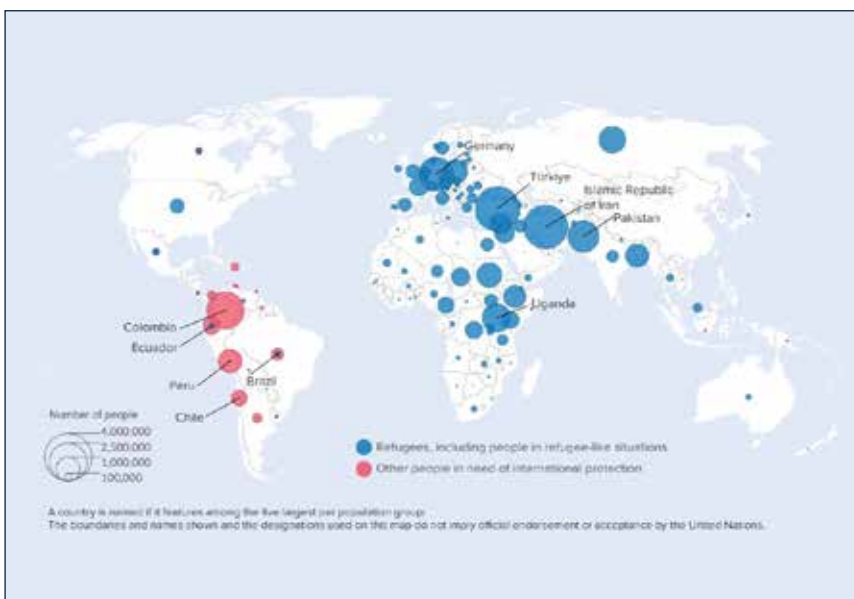

EN IN EUROPA?

Mensen op de vlucht vinden ook hun weg naar Europa. Voor de inval van Rusland in Oekraïne, ving Europa (exclusief Turkije) 15% van het aantal vluchtelingen wereldwijd op. Intussen steeg het percentage (voornamelijk door de opvang van Oekraïense vluchtelingen) naar **26%**.

Het aantal asielaanvragen in de Europese Unie bereikte **een eerste piek van 1,3 miljoen** asielaanvragen in **2015** toen meer en meer mensen (vooral de Syrische bevolking) bescherming zochten in Europa. Dit ongeziene aantal zette de Europese Unie politiek zwaar onder druk. Zowel EU-maatregelen als het beleid van individuele lidstaten (zie verder) zorgde in 2017 echter voor een daling.

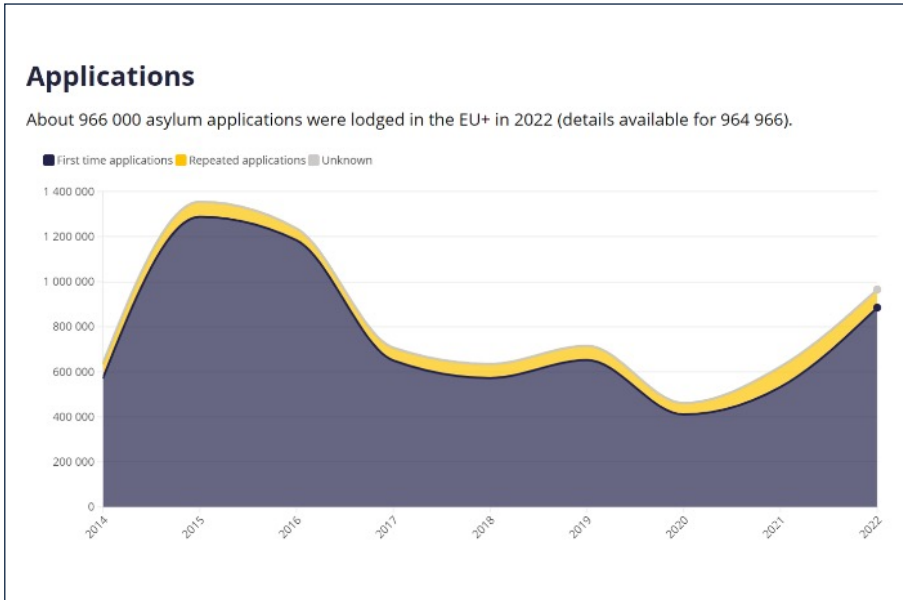
De sterke daling in 2020 was een gevolg van de coronapandemie en de wereldwijde reisbeperkingen. Vanaf 2021 steeg het aantal asielaanvragen opnieuw tot ongeveer 966.000* in 2022 (* zie volgende pagina). **Duitsland** (243.835) en **Frankrijk** (156.455) kregen in 2022 de **meeste asielaanvragen** binnen, gevolgd door Spanje (117.945), Oostenrijk (112.245) en Italië (84.290).

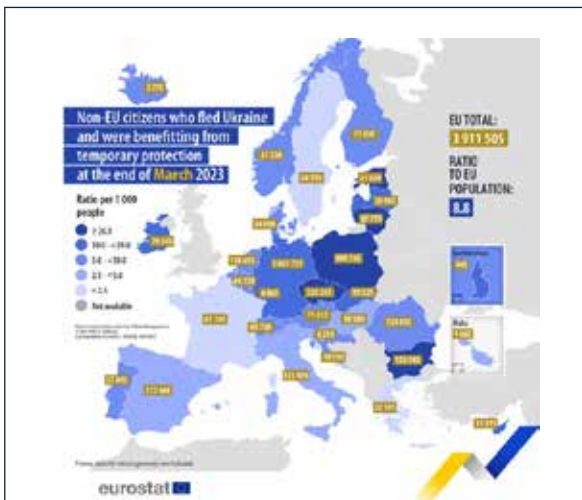
2022 Bron: UNHCR Global Trends

EN IN EUROPA (VERVOLG)

Ongeveer 4 miljoen mensen uit Oekraïne vallen intussen onder de 'Tijdelijke Bescherming' in de Europese lidstaten.

*Tijdelijke bescherming voor Oekraïense vluchtelingen ≠ een asielaanvraag

Door het aanzienlijk aantal vluchtelingen uit Oekraïne naar de Europese Unie activeerde de EU begin maart 2022 de **'Richtlijn voor Tijdelijke Bescherming'**. Deze maatregel dateert van 2001 en kan ingezet worden voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden. Ze werd voor het eerst van kracht om onmiddellijke bescherming te bieden aan de Oekraïense vluchtelingen (zie ook pag 16).

Artikel 17 van deze richtlijn stelt dat 'personen die tijdelijke bescherming genieten, te allen tijde een asielaanvraag moeten kunnen indienen'. Asiel aanvragen is met andere woorden mogelijk, maar niet noodzakelijk om bescherming te krijgen. Bovendien beslist elke lidstaat individueel of een Oekraïense vluchteling al dan niet onder het statuut 'Tijdelijke Bescherming' asiel kan aanvragen. In België mag dit bijvoorbeeld nog niet: Oekraïense vluchtelingen kunnen pas op het moment dat het statuut 'Tijdelijke Bescherming' vervalt, hier asiel aanvragen.

INTERNATIONALE BESCHERMING VAN VLUCHTELINGEN

DE CONVENTIES VAN GENÈVE

De definities in dit verdrag laten toe om te bepalen of iemand erkend kan worden als vluchteling of niet.

De **allereerste internationale afspraken** over de status van vluchtelingen volgden kort na WOII. In 1951 kwam een groep diplomaten samen in Genève om zich te buigen over het lot van toekomstige vluchtelingen. Zij riepen het recht op asiel uit tot een mensenrecht en legden een **definitie** vast voor de term **'vluchteling'**. De Conventie van Genève of het 'vluchtelingenverdrag' was geboren. De definities in dit verdrag laten toe om te bepalen of iemand erkend kan worden als vluchteling of niet. Oorspronkelijk was het verdrag beperkt in tijd. Landen konden bij het ondertekenen kiezen of ze bescherming gingen bieden aan mensen die vluchten voor: 1. "gebeurtenissen voor 1951 in Europa" of 2. "gebeurtenissen voor 1951 wereldwijd". In 1967 werd de beperking in tijd geschrapt. **In 1951 ondertekenden 150 landen het verdrag** (dat zijn bijna alle landen ter wereld), waaronder België en alle landen van de Europese Unie. Libanon en Jordanië, waar nu erg veel vluchtelingen zijn, ondertekenden het vluchtelingenverdrag niet. Turkije tekende wel, maar koos als enige land voor de eerste optie 'gebeurtenissen in Europa'. Daar gelden met andere woorden de Conventies van Genève enkel voor vluchtelingen uit Europa.

WHAT'S IN A NAME? INTERNATIONAAL VASTGELEGDE DEFINITIES

Migrant: Een persoon die uit het thuisland vertrekt om ergens **langdurig of voor altijd** te verblijven. Dit is met andere woorden een overkoepelende term. Voorbeeld: Een Europeaan die naar de VS verhuist om er te gaan werken, is een migrant.

Vluchteling: Iemand die op de vlucht is voor vervolging vanwege **ras, nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging**, of omdat die tot een bepaalde **sociale groep** behoort (=officiële definitie Conventie van Genève). Een erkende vluchteling krijgt **een verblijfsvergunning voor vijf jaar**, met nadien toegang tot een permanente verblijfsvergunning.

Oorlogsvluchteling: iemand die op de vlucht is voor **oorlog, terreur, foltering, doodstraf of executie**. In de EU heeft een erkende oorlogsvluchteling recht op **'subsidiare (=tijdelijke) bescherming'**. In België staat dit gelijk aan een tijdelijke verblijfsvergunning voor één jaar¹.

¹ Na een jaar volgt een evaluatie en kan de verblijfsvergunning opnieuw verlengd worden met een jaar. Na vijf verlengingen, volgt de toegang tot een permanente verblijfsvergunning

De lijn tussen 'vluchtelingen' en 'oorlogsvluchtelingen' is vaak dun. In oorlogslanden zoals Irak en Afghanistan bijvoorbeeld lopen vervolging (definitie vluchteling) en oorlogsgeweld (definitie oorlogsvluchteling) vaak door elkaar: veel mensen worden aangevallen omdat ze tot een bepaalde etnische of politieke groep behoren.

Internationale, subsidiaire of humanitaire bescherming?

Er zijn verschillende manieren om een persoon op de vlucht bescherming te bieden. Iemand die wordt erkend als vluchteling, krijgt internationale bescherming. Dit geldt in alle landen die de conventies van Genève ondertekenden. Iemand die niet aan de definitie van vluchteling voldoet, maar wel erkend wordt als oorlogsvluchteling, kan subsidiaire (=tijdelijke) bescherming krijgen. In dit geval is de Europese wetgeving van toepassing. In situaties waar beide niet van toepassing zijn (voor mensen die bijvoorbeeld op de vlucht zijn voor armoede, hongersnood of klimaat) kan een land individueel de keuze maken om de persoon in kwestie humanitaire bescherming te bieden.

Asielzoeker

iemand die een asielaanvraag heeft lopen. Het resultaat kan zijn:

- Een erkenning als vluchteling: permanent verblijf
- Erkenning als oorlogsvluchteling: tijdelijk verblijf
- Afwijzing van de asielaanvraag: de persoon wordt uitgewezen en moet terugkeren naar het herkomstland.

Transmigrant

Een migrant die onderweg is naar een uiteindelijke bestemming om daar een asielaanvraag in te dienen en dus geen asiel aanvraagt in het land waar die zich op dat moment bevindt.

Een internationaal migratiepact

In 2018 werd door de Verenigde Naties het VN-migratiepact onderhandeld. 164 landen ondertekenden het op een **conferentie in Marrakesh**. Het zogenaamde Marrakesh-pact beschrijft de zowel de actuele uitdagingen als de meerwaarde van migratie. Het spreekt zich uit voor een menswaardige aanpak van migratie en keert zich tegen elke vorm van xenofobie. Het stelt ook dat overheden zich moeten inzetten voor een **positieve beeldvorming rond migratie**. Het Pact biedt een kader voor samenwerking rond migratie, maar is **niet bindend**. Landen kunnen bijgevolg niet gedwongen worden om de maatregelen na te leven en er is weinig directe impact. Drie EU-lidstaten (Hongarije, Polen en Tsjechië) stemden tegen het akkoord uit angst voor meer migratie richting Europa. Oostenrijk, Bulgarije, Letland, Italië en Roemenië onthielden zich bij de stemming. Slovakije stemde niet. In België laaide de discussie over het migratiepact hoog op, wat zelfs leidde tot de val van de federale regering in 2018. België ondertekende uiteindelijk wel het migratiepact.

HOE KOMEN VLUCHTELINGEN NAAR EUROPA?

Het is op dit moment nog niet mogelijk om van buiten de EU een asielprocedure op te starten. Mensen op de vlucht moeten dus **eerst op het grondgebied van een EU-lidstaat geraken**. Maar hoe geraak je in de Europese Unie?

LEGAAL

De EU Blue Card

Mensen die hun thuisland ontvluchten omwille van economische redenen worden meestal niet erkend in de EU. De **EU Blue Card** (geïnspireerd op de Amerikaanse Green Card) vormt hierop een uitzondering.

Om de Europese economie competitief te houden en de bedrijven te versterken, kunnen **hoogopgeleide arbeidsmigranten** met een bepaalde **beroepskwalificatie** een Europese Blauwe Kaart aanvragen en op die manier een werk- en verblijfsvergunning bekomen. Per land (en zelfs per regio) staat in een databank aangegeven voor welke specifieke beroepen je een EU Blue Card kan aanvragen.

Hervestiging

Wanneer een vluchteling **niet naar het land van herkomst kan terugkeren** én deze persoon behoort tot een kwetsbare groep (bv. Zwangere vrouwen, niet-begeleide minderjarigen of nood aan dringende medische hulp), maakt een vluchteling kans op hervestiging.

Kan je in nood zonder visum vliegen?

In theorie wel: Er is een EU-richtlijn die stelt dat een 'drager', in dit geval de luchtvaartmaatschappij, mensen die recht hebben op asiel zonder visum mag meenemen. Maar, als de persoon in kwestie niet wordt erkend in Europa, is het **de 'drager' die op zijn kosten de persoon moet terugbrengen**. Deze regel betekent in de praktijk dat de EU aan de luchtvaartmaatschappijen overlaat om te beslissen of iemand recht zal hebben op asiel. Het is vanuit economisch standpunt dus logisch dat de luchtvaartmaatschappijen het zekere voor het onzekere nemen en enkel mensen mét visum meenemen.

Het **hervestigingsprogramma** van de VN legt jaarlijks prioritaire groepen vast op basis van geografische regio's, nationaliteit en specifieke noden. Het programma is structureel, maar zeer kleinschalig. Minder dan 1% van alle vluchtelingen wereldwijd komt in aanmerking.

IRREGULIER

De beperkte legale wegen richting Europees grondgebied, zorgen ervoor dat veel vluchtelingen op een **Irreguliere** (vaak levensgevaarlijke) manier de EU binnenkomen. Hierbij moeten ze vaak een beroep doen op mensenhandelaars die hen - vaak tegen grof geld - naar de EU brengen. Deze situatie brengt schrijnende taferelen met zich mee. Mensen riskeren hun leven op zee, verstoppen zich in de motorkap van auto's of tussen de lading van vrachtwagens of schepen.

Bron: Missing migrants project

Migratieroutes

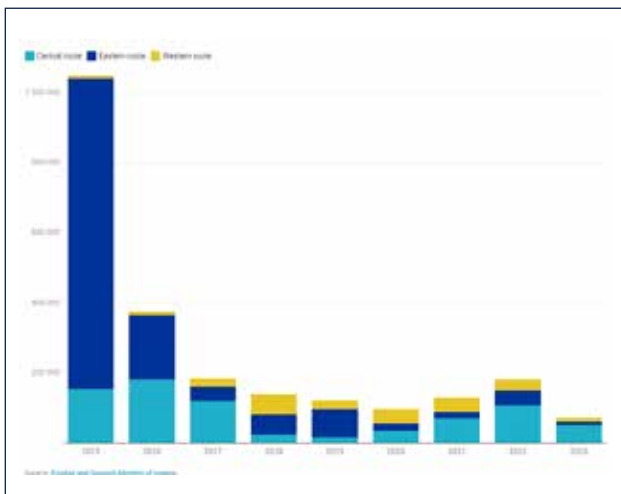
Welke route mensen op de vlucht nemen, hangt zeer sterk af van geopolitieke factoren en broeihaarden wereldwijd: migratieroutes liggen niet vast.

De **'zeeroutes'** richting de EU gaan over de Middellandse Zee. Er zijn drie verschillende routes: de **oostelijke** (van Turkije naar Griekenland), **centrale** (van Noord-Afrika

naar Italië en Malta) en **westelijke** (van West-Afrika naar Spanje) **Middellandse-zeeroute**.

In 2015 kwamen de meeste mensen op de vlucht uit Syrië en was bijgevolg de oostelijke route via Turkije de meest gebruikte. Onder invloed van Europese maatregelen, vond een verschuiving plaats en waren er meer aankomsten via de centrale en westelijke zeeroute. Sinds de Russische inval in Oekraïne, kwam een **nieuwe migratiestroom** vanuit Oekraïne op gang richting de Europese Unie. Vooral de buurlanden Polen, Roemenië, Slowakije en Hongarije werden hier geconfronteerd met een grote instroom aan mensen op de vlucht.

Een **belangrijk verschil** met de routes over zee is dat mensen die vanuit Oekraïne de grens met de EU **legaal** oversteken. Dankzij een al bestaand akkoord met het land mogen Oekraïense inwoners namelijk zonder visum 90 dagen op Europees grondgebied verblijven. Mensen die via de zee de EU binnenkomen, zijn vaak inwoners van landen waar de EU geen visa overeenkomst mee heeft. Zij komen per definitie irregulier de EU binnen.

WAT DOET DE EU?

Asiel- en migratie is grotendeels een **nationale bevoegdheid**. Dit betekent dat, behalve enkele Europese en internationale regels, elke EU-lidstaat een eigen asielbeleid uitvoert. De EU heeft hierdoor weinig slagkracht en kan enkel maatregelen nemen als de lidstaten hiervoor toestemming geven. Omdat dit systeem op haar grenzen botst, stelde de Europese Commissie in **september 2020 een nieuw migratiepact** voor dat streeft naar een gemeenschappelijke Europese aanpak. (Wat dit nieuw pact inhoudt en de stand van zaken lees je op pag. 15) Omdat de lidstaten nog steeds geen akkoord hebben over het nieuwe voorstel, blijven de beperkte bestaande EU-regels uit het Dublinverdrag² van toepassing.

BESTAANDE AFSPRAKEN OVER ASIEL

Dublinprocedure: welke EU-lidstaat is verantwoordelijk

Bij een verzoek tot internationale bescherming bekijkt de nationale bevoegde instantie (dienst vreemdelingenzaken (DVZ) in België) eerst **welke EU-lidstaat verantwoordelijk** is voor de aanvraag. Deze eerste fase heet de 'Dublinprocedure'. Er zijn **drie stappen**: heeft de verzoeker **familie** in een EU-lidstaat, dan is de lidstaat waar de familie verblijft (en erkend is) verantwoordelijk. Indien geen familie in de EU aanwezig is, gaat de bevoegde instantie na of je een **visum of verblijfstitel** ontving van een EU-lidstaat. Zo ja, dan is deze EU-lidstaat verantwoordelijk. Zo nee, dan gaat men over naar de derde en laatste optie: de eerste EU-lidstaat waar een migrant **voet aan wal zet** of het land dat de migrant doorkruiste, is verantwoordelijk voor de behandeling van de asielaanvraag en opvang tijdens de asielprocedure. De Dublinprocedure zorgt al jaren voor een **grote druk op de lidstaten in het zuiden** van de Europese Unie. In de praktijk moeten zij een groot deel van de migranten die aankomen registreren en voorzien in hun opvang.

Geen asielshoppen mogelijk

Een migrant kan maar **in één land van de EU een asielaanvraag doen**. Wordt de aanvraag afgekeurd, dan moet de dan uitgewezen migrant terug naar het herkomstland. Het is onmogelijk om in een ander EU-land opnieuw een aanvraag te doen. Om dit te controleren moeten migranten bij aankomst hun **vingerafdrukken** plaatsen. Deze worden bijgehouden in de **Eurodac-databank**. Door vingerafdrukken te vergelijken, kunnen EU-lidstaten nagaan of iemand al een asielaanvraag deed in een andere EU-lidstaat.

Terugkeerbeleid

Wanneer iemand niet erkend wordt, moet deze persoon **terugkeren naar het herkomstland**.

Bed, Bad, Brood

Eens iemand is geregistreerd als asielzoeker, moet de lidstaat waar die persoon verblijft zorgen voor **onderdak, voedsel en sanitaire voorzieningen**, het 'bed-bad-brood' principe.

² Een goede uitleg over de Dublinprocedure vind je in de infobrochure 'Wat is Dublin' van Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

A photograph showing several people in business suits sitting around a table, engaged in a meeting. One person's hand is visible, gesturing while speaking. The background is slightly blurred, focusing on the participants.

ELK LAND ZIJN EIGEN BELEID

Naast deze beperkte Europese regels, is 'asiel en migratie' een nationale bevoegdheid: elk land beslist zelf de aanpak. De piek in het aantal asielaanvragen in 2015 maakte echter duidelijk dat de Europese Unie op lange termijn aan een gemeenschappelijke strategie moet werken. Maar de verschillende visies van de Europese lidstaten en de grote verschillen in het aantal asielaanvragen en de erkenningsgraden maken het moeilijk.

Aantal aanvragen per land

Duitsland, Frankrijk, Spanje, Italië en Oostenrijk kregen het hoogste aantal aanvragen in 2022. Voor het tweede jaar op rij staat Griekenland niet in deze top vijf. De 243.835 asielaanvragen in Duitsland staan in schril contrast met de 45 asielaanvragen in Hongarije (opgelet: dit is zonder Oekraïense vluchtelingen onder het statuut 'Tijdelijke Bescherming' gerekend). Landen als **Spanje, Griekenland en Italië** hebben al meerdere jaren op rij hogere aantallen en vragen daarom solidariteit en steun van andere lidstaten. Landen als **Hongarije of Polen** proberen vooral hun **eigen grenzen te beschermen** en willen niets te maken hebben met een gemeenschappelijk migratiebeleid. Ook in de huidige situatie, waarin deze landen enorm veel Oekraïense vluchtelingen opvangen, veranderen ze niet van standpunt. Hun toestemming voor Tijdelijke Bescherming van Oekraïense vluchtelingen, betekent niet dat ze voorstander zijn van een algemeen gemeenschappelijk migratiebeleid.

Kans op erkenning per land

Ook in de beslissing om vluchtelingen te erkennen zijn er grote verschillen tussen de lidstaten onderling. Hoewel de definities van een oorlogsvluchteling of een 'gewone' vluchteling gelijk zijn in alle EU-lidstaten, oordeelt **het ene land strenger dan het andere**. Dat komt omdat in elk land een nationale commissie oordeelt over de asioldossiers. Vaak nemen ze andere beslissingen, afhankelijk van het politieke klimaat in dat land. Landen als Hongarije, Polen of Italië staan een stuk strenger ten aanzien van vluchtelingen dan pakweg Luxemburg of Ierland. De toekenning van de beschermingsstatus wordt daarnaast geval per geval bestudeerd, en niet automatisch op basis van nationaliteit toegekend (met uitzondering van mensen die vallen onder de tijdelijke beschermingsmaatregel).

Hongarije

Vooral het Hongarije onder Viktor Orban staat zeer weigerachtig tegenover migranten. Al tegen eind 2015 had de Hongaarse regering een 4-meter hoog, 175 kilometer breed hek aan zijn zuidelijke grens met Servië gebouwd. Overheden van andere Oost-Europese lidstaten kopieerden deze **anti-migratiehouding**. De vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties rapporteerden schendingen van het vluchtelingenrecht en fysieke mishandeling van vluchtelingen.

Afgelopen jaar echter stelt het land zich heel **gewillig op om mensen uit Oekraïne op te vangen**. Hiermee zetten ze hun standpunt om de bestaande Dublin regels niet te wijzigen ook kracht bij.

Speculaties over deze wijzigende houding gaan over de gelijkenissen tussen (Oost) Europese landen met Oekraïne op vlak van taal (West en Oost-Slavisch), cultuur en godsdienst (Katholiek en Oosters-Orthodox Katholiek). In 2015 kwamen de meeste vluchtelingen uit landen met grotere verschillen op vlak van taal (Pools vs. Arabisch) en godsdienst (Christendom vs. Islam).

EUROPESE CRISISMAATREGELEN

De stijging van het aantal asielaanvragen, de groeiende druk op de Dublinprocedure en de grote contrasten in het asielbeleid van de lidstaten, leidden tot een grote crisis in de EU. Europese lidstaten sloten hun grenzen en schoven vluchtelingen door naar andere lidstaten. Dit zette de EU en de Schengenzone⁴ zwaar onder druk. De staatshoofden en regeringsleiders van de EU kwamen tussen 2015-2016 geregeld in spoed bijeen om de vluchtelingencrisis tijdelijk het hoofd te bieden. De belangrijkste beslissingen die ze namen, waren:

1. Het EU spreidingsplan

In 2015 trad het EU spreidingsplan in werking: de EU zou op **twee jaar tijd** een aantal **asielzoekers** in Italië en Griekenland **verdelen over de lidstaten**. Het plan vormde een uitzondering op de Dublinverordening en moest de druk op de landen aan de EU-buitengrenzen verlichten. Het plan kwam echter niet op gang. De opname van asielzoekers was **niet verplicht** en de lidstaten namen uiteindelijk maar 18% van het vooropgestelde doel asielzoekers over. Hongarije, Polen en Tsjechië⁵ weigerden om mee te werken. Het spreidingsplan was slechts **tijdelijk** en de voorstellen voor een permanent spreidingsplan botste op een njet van een aantal Oost-Europese landen. Het stierf uiteindelijk een stille dood in 2017.

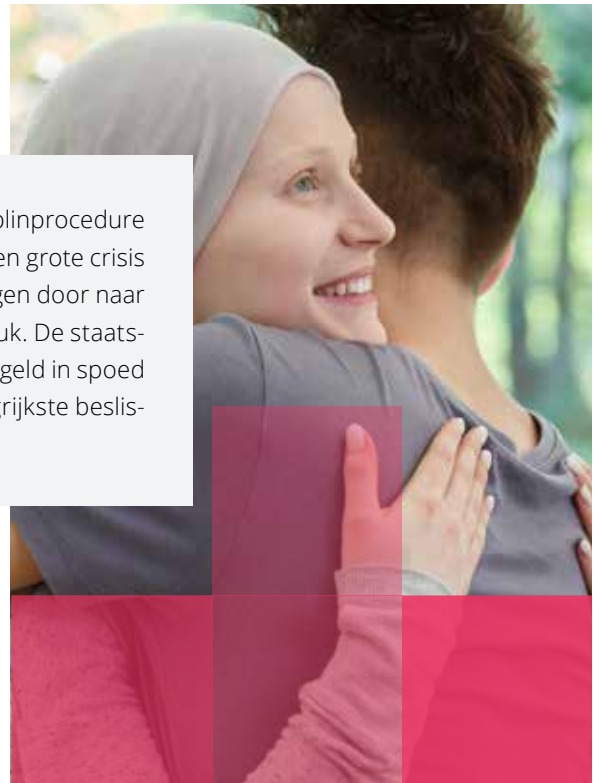
2. Deals met andere landen

Turkije

Omdat het spreidingsplan niet op gang kwam en migranten bleven toekomen, sloot de EU in maart 2016 een akkoord met Turkije. Alle vluchtelingen die illegaal binnenkomen via Griekenland, stuurt de EU terug naar Turkije. Per teruggestuurde vluchteling neemt de EU één Syrische vluchteling, die in Turkije verblijft, over: het zogenaamde draaideursysteem. In ruil beloofde de Europese Unie om een aantal eisen van Turkije in te willigen, zoals afschaffing van de visumplicht, en gaf het (voor een periode tot 2021) 6 miljard euro voor de opvang van mensen op de vlucht. Intussen spendeerde de EU ongeveer al 10 miljard euro aan de deal.

De Turkijedeal onder druk

Deze deal leek het 'Europese' probleem in de eerste plaats op te lossen, gezien het aantal oversteken tussen Griekenland en Turkije drastisch daalde. Maar het liep al snel mank.

Hongarije, Polen en Tsjechië veroordeeld door Europees Hof

In april 2020 veroordeelde het Hof van Justitie Hongarije, Polen en Tsjechië omdat ze weigerden mee te werken aan de spreiding van vluchtelingen. De argumenten die de landen gebruikten in hun verzet tegen het spreidingsplan, werden als ongeldig bestempeld in het arrest. Omdat het spreidingsplan intussen is afgelopen, is er een kleine kans dat de landen hiervoor effectief gestraft worden.

Erdogan verweet de EU haar beloften niet na te komen: de bereidheid van Europese lidstaten om vluchtelingen uit Turkije over te nemen was miniem en de beloftes over de visumafschaffing en toetredingsonderhandelingen werden niet nageleefd. Bovendien daalde de druk op de EU wel, maar in Turkije bleef die stijgen. Ook in 2022 ving Turkije de meeste vluchtelingen wereldwijd op: 3,6 miljoen.

⁴ Met 'Schengen' beslisten de lidstaten in de jaren '90 om de binnengrenzen te laten vervagen en in ruil de gezamenlijke buitengrenzen goed te bewaken. In 'uitzonderlijke gevallen', namelijk bij ernstige bedreiging van de openbare orde, staan de Schengen-regels toe dat een land tijdelijk zijn grenzen terug controleert. ⁵ Tsjechië nam uiteindelijk 12 asielzoekers over.

De aanpak van de Europese Unie krijgt bovendien veel kritiek. Het uitbesteden van het vluchtelingenbeleid aan Turkije zorgt voor een niet te onderschatten humanitaire kost. Mensenrechtenorganisaties rapporteerden herhaaldelijk over de slechte opvang in overvolle kampen, uitbuiting van vluchtelingen en onvoldoende voorziening in basisnoden. Intussen werd ook bewezen dat Turkije vluchtelingen terugstuurt naar Syrië (oorlogsgebied), ondanks internationale afspraken.

Een noodzakelijk kwaad?

Ondanks alle kritiek, houdt de deal voorlopig stand. Ook wanneer Erdogan de deal gebruikt om druk te zetten op de EU. Zowel de Commissie als de EU-lidstaten beseffen dat Turkije een sleutelpositie inneemt en dat we zonder deze belangrijke speler niet vooruit zullen raken. Een nieuwe manier van samenwerking dringt zich op. Ook Josep Borrell, Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid, liet verstaan dat de dialoog met Turkije wederzijds vertrouwen en inspanningen vraagt, ook als de relatie stroef loopt. Alles wijst dus op een verdere samenwerking met Turkije rond migratie, ondanks dat er heel wat aan de deal schort. De commissie voorziet alvast 3,5 miljard euro (periode 2021 – 2023) extra voor humanitaire hulp en opvang van vluchtelingen in het land.

Libië

In 2017 besloot de EU ook een deal te sluiten met Libië. De route was immers opgeschoven van Turkije-Griekenland naar Libië-Italië. Naar het voorbeeld van de Turkijedeal, ontving Libië eenmalig 200 miljoen euro om zijn grenzen beter te bewaken en asielzoekers op te vangen. De EU ondersteunt de Libische kustwacht met training, personeel, schepen en geld. Maar ook deze deal kan op veel kritiek rekenen. Libië is vrijwel onbestuurbaar. Het land heeft twee rivaliserende regeringen, lokale machtshebbers en een aantal misdaadbewegingen. De vele gewapende conflicten zorgen ervoor dat het land op de rand van een burgeroorlog staat. Vluchtelingen lopen het risico om er voor onbepaalde duur naar gesloten opvangkampen gebracht te worden. Mensenrechtenorganisaties zoals de UNHCR en Amnesty International rappor-

teren al jarenlang gevallen van marteling, fysiek en seksueel geweld en uitbuiting. Deze problemen komen bovenop het gebrek aan basisvoorzieningen om vluchtelingen menswaardig op te vangen.

Marokko

Al voor het begin van de vluchtelingencrisis werkte de EU samen met Marokko rond handel en ontwikkelingssamenwerking. Sinds 2017 beschouwt de EU Marokko ook als partner wanneer het gaat over migratie. Financiering om extra grensfaciliteiten aan te leggen en vluchtelingen tegen te houden aan de grens, komt deels van Europees ontwikkelingsgeld (geld dat normaal naar armoedebestrijding en het tegengaan van ongelijkheid in Afrika gaat).

Tunesië

Tunesië is één van de belangrijkste doorreislanden richting de Europese Unie en daarom belangrijk als partner voor het Europese migratiebeleid. Op 16 juli 2023 sloot de EU een deal: in ruil voor Europese investeringen die de Tunesische economie sterker maakt, moet het land haar grenzen beter bewaken (om de vertrekken richting de EU tegen te gaan) en mensensmokkel aanpakken.

Deals met derde landen: verschillende landen, één strategie

Achter alle voorgaande deals schuilt dezelfde strategie: de Europese Unie geeft geld aan derde landen om daar de vluchtelingen op te vangen. Officieel wil de EU hiermee het aantal oversteken beperken en zo het aantal doden op zee doen dalen. Tussen de regels lees je echter vooral dat lidstaten weigerachtig staan tegenover de opvang van vluchtelingen op hun eigen grondgebied. Voorstanders scharen zich achter de deals omwille van de dalende cijfers: sinds het begin van de Turkijedeal, komen er drastisch minder migranten aan in de EU. Critici daarentegen maken de bedenking dat de EU op deze manier enorm veel macht geeft aan onbetrouwbare partners die geen schrik hebben om hier misbruik van te maken. Ook de mensenrechtenschendingen waar regelmatig over bericht wordt, komt de geloofwaardigheid van de EU niet ten goede. Verschillende Europese en internationale organisaties/NGO's bekritisieren daarom Europese houding en verwijten de EU dat ze haar eigen waarden niet naleeft.

Dreigen met migranten

De Europese Unie is nog zoekende naar een gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid en dat weten ook de leiders van de derde landen. Dat ze geen schrik hebben om de kwetsbaarheid van de Unie uit te spelen, bewezen ze afgelopen jaren meermaals door druk te zetten via migranten. De dreiging zelf gebeurde via het fysiek onder druk zetten van onze buitengrenzen door duizenden mensen op de vlucht daar aan hun lot over te laten. Soms was de dreiging om vluchtelingen naar de Europese Unie te sturen al genoeg om de Europese leiders op stang te jagen.

Crisisrespons Russisch-Oekraïense oorlog

Ondanks het gebrek aan een akkoord, slaagden de EU-lidstaten via de 'Richtlijn voor Tijdelijke Bescherming' erin om kort na de Russische inval het hoofd te bieden aan de toestroom van Oekraïense vluchtelingen.

Nog geen week na de Russische inval deed de Europese Commissie het voorstel⁶ om deze richtlijn te activeren. Ze dateert uit 2001 en werd aangenomen na de conflicten (en daaropvolgende vluchtelingenstroom richting de EU) in voormalig Joegoslavië. De richtlijn stelt dat de Europese lidstaten *'minimumnormen vaststellen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden die niet naar hun land van oorsprong kunnen terugkeren'*.

Op 4 maart 2022 werd de richtlijn door de Raad goedgekeurd, waardoor mensen op de vlucht uit Oekraïne in aanmerking komen voor een tijdelijke bescherming van één jaar (dus tot 4 maart 2023). Intussen werd al een verlening doorgevoerd **tot 4 maart 2024**. De kans bestaat dat, eens deze dag nadert, het statuut nogmaals met een jaar wordt verlengd.

Meer info over de bescherming van Oekraïense vluchtelingen in de EU vind je op ['EU solidarity with Ukraine'](#).

NAAR EEN EUROPEES ASIEL- EN MIGRATIE-BELEID? HET NIEUWE MIGRATIEPACT

Na een aantal mislukte voorstellen om tot een oplossing te komen, stelde de Europese Commissie in september 2020 haar ontwerp-pact asiel en migratie voor. Het gaat om **een pakket met verschillende voorstellen** van de Europese Commissie waar het Europees Parlement en de Raad nu stevig over discussiëren.

Na drie jaar onderhandelen en een dreigende impasse, kwam er begin **juni 2023 schot in de zaak**: de kranten kopten over een consensus in de Raad en verschillende concrete maatregelen verschenen in persconferenties en online verslagen. In de praktijk gaat het over **twee wetteksten**⁷ waarover de **Raad met een meerderheid** een **onderhandelingsstandpunt** kon bepalen. Het gaat over een wettekst over een gemeenschappelijke asielprocedure aan de buitengrens en een wettekst over het meer algemene asiel- en migratiebeheer.

⁶ De Europese Commissie moet in haar voorstel duidelijk aangeven voor welke specifieke doelgroep de tijdelijke bescherming geldt, op welke datum de bescherming in gaat en wat de geschatte omvang van de verplaatsing van ontheemden is. Om de richtlijn te activeren, is een goedkeuring van de Raad nodig met gekwalificeerde meerderheid. ⁷ De wetteksten zijn beide verordeningen. Dit is een bindende rechtshandeling en betekent dat de wettekst in elke Europese lidstaat rechtstreeks moet overgenomen worden in nationale wetgeving en dus in elke EU-lidstaat van toepassing is.

Op basis van deze standpunten onderhandelt de Raad met het Europees Parlement. Verwacht wordt dat er een **finale versie van de wetteksten is tegen eind april 2024**, maar daar is geen garantie op. Polen probeert momenteel een coalitie op de been te brengen in het Europees Parlement om de goedkeuring van de wetteksten te blokkeren. In wat volgt ontleden we het migratiepact, met waar mogelijk het onderhandelingsstandpunt van de Raad verwerkt in de aparte kaders.

Het migratiepact ontleed

Het voorgestelde migratiepact steunt op twee belangrijke pijlers: **solidariteit en verantwoordelijkheid**.

In het pact komen drie grote onderdelen naar voor: een externe dimensie, EU buitengrenzen en solidariteit. In elk onderdeel komen beide pijlers terug.

EEN EXTERNE DIMENSIE: PARTNERSCHAPPEN MET LANDEN BUITEN DE EUROPESE UNIE

De Europese Commissie wil sterke partnerschappen met landen van herkomst en doorreis van mensen op de vlucht. Dit gaat dan zowel om **financiële steun voor deze landen** (steun voor regio's die veel vluchtelingen opvangen en het creëren van betere levensomstandigheden in regio's van herkomst) als steun bij **politieke aspecten** (migrantensmokkel ontmantelen, vrijwillige terugkeer aanmoedigen en het verbeteren van legale migratiekanalen).

Alle lidstaten zijn het er over eens dat de **externe dimensie hét speerpunt** zou moeten zijn **van het nieuwe migratiepact**: om sterfte op zee te vermijden, het aantal irreguliere aankomsten te doen dalen en het aantal geslaagde terugkeeroperaties te verhogen, moet de EU volgens hen actief zijn buiten haar eigen grenzen. De landen in kwestie staan zelf minder te springen voor deze 'partnerschappen': de deal wordt verpakt als win-win, met het promoten van vrij verkeer en handel in Afrika als prioriteit, maar de verwachtingen van de EU rond migratie naar de landen toe zijn torenhoog: De EU vraagt hen om migratie richting het Europese vasteland tegen te gaan en ze moeten bereid zijn om

uitgeprocedeerde vluchtelingen terug over te nemen uit de EU. Hoe en of de deals effectief tot stand komen, valt nog af te wachten. Intussen teert de EU verder op de bestaande deals die ze sloot met Turkije, Marokko en Libië.

Ook via **ontwikkelingshulp en het visumbeleid** probeert de commissie een grip te krijgen op migratie. Ze werkte een nieuw ontwikkelingsfonds uit, **NDIC** (Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument), dat loopt van 2021 tot 2027. Het NDIC is een fonds dat wordt ingezet om wereldwijd armoede tegen te gaan en duurzaamheid, ontwikkeling, welvaart, vrede en stabiliteit te promoten. Van de 80 miljard euro, is **10% voorbehouden voor acties rond migratie**. Daarnaast kadert ook het nieuwe visumbeleid in het migratiebeleid: Derde landen die hun best doen bij het opvangen en overnemen van vluchtelingen, krijgen visumversoepelingen. Landen die tekortschieten, krijgen visumsancties.

BEHEER VAN DE EU-BUITENGRENZEN: VERPLICHTE SCREENING, GEMEENSCHAPPELIJKE ASIELPROCEDURES EN FRONTEX

Om meer vertrouwen te creëren tussen de EU-lidstaten, wil de Europese Commissie **gemeenschappelijke asielprocedures aan de grenzen**. Dit wil ze verwezenlijken via een EU-asielagentschap dat zal instaan voor een grondige screening van identiteit, veiligheid en gezondheid van asielzoekers (max. 5 dagen). Vervolgens moet er een **snelle grensprocedure** komen waarbij de asielprocedure van iemand die uit een land komt met een erkenningsgraad van minder dan 20%, binnen de **12 weken** zijn afgerond. Zo wil de Commissie snel bepalen wie kans maakt op asiel en wie niet en mensen sneller kunnen terugsturen.

Het standpunt van de Raad

De Raad wil dat alle EU-lidstaten éénzelfde procedure volgen bij verzoeken om internationale bescherming. Een nieuw asielstelsel, CEAS (Common European Asylum System), moet zorgen voor de stroomlijning van de verschillende nationale procedures.

Daarnaast maakte de Raad de **snelle eengemaakte 'asielgrensprocedure'** concreter: de totale duur (inclusief terugkeer) mag **max. zes maanden** duren en is van toepassing op mensen die een verzoek indienen na:

- een grensovergang
- aanhouding bij een illegale grensoverschrijding of na ontschepping bij reddingsoperaties

Ook moeten **de lidstaten deze procedure verplicht opstarten wanneer** iemand:

- de nationale veiligheid in gevaar brengt
- de verzoeker uit een land komt met een erkenningsgraad van minder dan 20%

De lidstaten moeten bovendien **voldoende opvangcapaciteit en personeel** garanderen.

Frontex

Frontex werd in 2004 opgericht als administratief agentschap met een coördinerende rol in het bewaken van de buitengrenzen. Het takenpakket beperkte zich tot informatie-uitwisseling en het maken van risicoanalyses. In 2016 werd het omgevormd naar **'Europese kust- en grenswacht'** en biedt het ook technische ondersteuning (vliegtuigen, schepen, getrainde grensbewakers). Sindsdien opereert Frontex ook als ordehandhavingdienst.

De Commissie stelt nu een sterker Frontex voor als dé manier om illegale migratie tegen te gaan. Hiervoor wordt Frontex uitgebreid tot een Europese kust- en grenswacht met **meer bevoegdheden**. Er volgt een budget van 5,6 miljard euro¹⁰ (tot 2027), een uitbreiding naar 10.000 manschappen (die tussenkomen in naam van de EU) en een uitbreiding van bevoegdheden (een rol bij terugkeeroperaties). De Commissie behoudt haar politieke verantwoordelijkheid, maar laat de leiding over aan een management board (met vertegenwoordigers uit alle lidstaten). Frontex opereert daardoor zelfstandiger, maar wel binnen de lijnen van de Europese wet.

¹⁰ In 2020 bedroeg het budget van Frontex ong. 460 miljoen, toen al drie keer zo veel als het budget in 2015 (142 miljoen).

Frontex in de problemen

Al snel na de bekendmaking van deze ambitieuze plannen kwam Frontex in de problemen. Eind 2020 stapelden de belastende rapporten en klachten zich op. Verschillende NGO's en onderzoeksjournalisten rapporteerden over misbruik door ambtenaren van EU-lidstaten op grondgebied waar ook Frontex aanwezig was. De aanklachten waren niet van de minste en beschreven geweld tegen migranten, illegale pushbacks¹¹ en het weigeren van toegang tot asielaanvragen.

De Europese ombudsman startte daarop een onderzoek en ook het Europees Parlement richtte een onderzoekscommissie op. In de zomer van 2021 volgde het verdict: Frontex is medeplchtig. Op het moment dat de pushbacks werden doorgevoerd, keken Frontex medewerkers de andere kant op. Officieel gezien wisten ze daarom niets over de pushback (een argument waaraan de Frontex baas Fabrice Leggeri zich lang vasthield). Het Parlement oordeelt echter dat het bewust negeren en het niet ingrijpen bij mensenrechtenschendingen toont dat ze wel degelijk op de hoogte waren en dus betrokken bij de terugstuuropertes.¹² Fabrice Leggeri nam onder grote druk uiteindelijk ontslag als hoofd van Frontex.

REGELS ROND SOLIDARITEIT

Volgens de Commissie moet **geen enkel land verplicht mensen opvangen**. Echter, in crisissituaties kan een lidstaat wel verplicht worden om mee te helpen op een andere manier. Dit kan bijvoorbeeld door **financiële, materiële en logistieke steun** aan een ander land, of door de terugkeerprocedure van uitgewezen migranten in een andere lidstaat op zich te nemen (terugkeersponsoring). Ook zou het **verdrag van Dublin worden afgevoerd**, zodat niet automatisch het land van aankomst of doorreis verantwoordelijk is voor de asielprocedure van een asielzoeker, zoals nu wel het geval is. De standpunten van de verschillende lidstaten over de regels rond solidariteit liggen mijlenver uit elkaar. De zogenaamde Zuidelijke Alliantie of **Med 5** (Griekenland, Italië, Malta, Cyprus en Spanje) betreft het ontbreken van een verplicht spreidingsmechanisme. Ook over een gemeenschappelijke asielprocedure aan de buitengrenzen van de EU uiten ze grote **bezorgdheden**. Het zou betekenen dat ze hun asielbeleid uit handen moeten geven en de vrees bestaat dat hierdoor **grote opvangkampen** zullen ontstaan in eigen land. Het voorstel biedt onvoldoende garantie dat de druk op hun land afneemt.

¹¹ Een pushback is het automatisch terugsturen van migranten die over land of zee Europa bereiken. Volgens het internationaal recht heeft elke migrant recht om een asielaanvraag in te dienen, wat een pushback dus illegaal maakt. ¹² Ook de Europese rekenkamer publiceerde een vernietigend verslag waarin het functioneren van Frontex als 'onvoldoende doeltreffend' wordt bestempeld. Tot slot is ook antifraudedienst OLAF bezig aan een onderzoek naar topman Leggeri.

De Visegrad-4 (Hongarije, Polen, Tsjechië en Slowakije) -waar ook Slovenië zich bij aansluit-, zijn traditioneel **tegen elke vorm van verplichting**. Bovendien staan ze op de rem wanneer het gaat over terugkeersponsoring omdat ze dan zelf moeten instaan voor de opvang van de afgewezen asielzoeker indien de terugkeeroperatie niet lukt.

Verder rijst ook de vraag wat er gebeurt als alle lidstaten kiezen voor de "alternatieve" vormen van solidariteit en niemand effectief bereid is vluchtelingen op te vangen.

Het standpunt van de Raad

De wettekst 'asiel- en migratiebeheer' moet de **huidige Dublinregels vervangen**. Hiervoor moeten de verschillende nationale afspraken eerst op elkaar afgestemd worden. De bedoeling is om duidelijke afspraken te maken over welke EU-lidstaat verantwoordelijk is voor de asielprocedure. In de wettekst blijven de lidstaten van aankomst verantwoordelijk, maar deze **verantwoordelijkheid vervalt na 2 jaar**. Een asielzoeker kan met andere woorden na twee jaar asiel proberen aanvragen in een ander EU-land. Daarnaast wil de Raad een **solidariteitsmechanisme** dat **eenvoudig, voorspelbaar en werkbaar** is. Er komt een minimum-aantal 'herplaatsingen' (van lidstaten met veel aankomsten naar lidstaten met minder aankomsten) per jaar, vastgelegd op **30.000**. Geen enkele lidstaat kan echter verplicht worden om deze toe te zeggen. In dat geval zijn er '**verantwoordelijkheidscompensaties**' mogelijk. Dit betekent dat een EU-lidstaat (bijvoorbeeld Tsjechië) een asielverzoek behandelt in plaats van de EU-lidstaat die volgens de EU-regels verantwoordelijk is (bijvoorbeeld Griekenland).

MIGRATIE IN HET PUBLIEKE DEBAT

De EU-lidstaten blijven er verschillende visies op nahouden als het gaat over hoe Europa asiel en migratie moet aanpakken. Ook in het publieke debat blijft dit een **gevoelig thema**, zeker door de manier waarop er vaak over bericht wordt, zowel door de traditionele media als op socialemediaplatformen. Hoe ze dit precies doen, heeft zonder twijfel een invloed op de manier waarop we als EU-burger naar het thema kijken.

Het is allemaal de schuld van...

Populisten overal in Europa wijzen gretig op de gevaren van migratie richting de EU. Door een externe zondebok aan te duiden, hopen ze stemmen te ronselen. Hierdoor lopen de gemoederen vaak hoog op en staan groepen mensen tegenover elkaar. Migratie is het thema bij uitstek waarbij er gauw **polarisering** ontstaat op basis van verkeerde cijfers en de nuance in het debat zoek geraakt.

Vertekende beeldvorming over migratie

Ook (massa- en sociale) media gebruiken vaak **gekleurde termen of beeldspraak**. Woorden als toevloed of migrantenstroom doen uitschijnen dat Europa overspoeld wordt door vluchtelingen. Zinnen als 'Ze profiteren van het goede weer om de oversteek te maken' doen dan weer vermoeden dat mensen op de vlucht een plezierreisje maken, of dat ze met slechte bedoelingen richting Europa trekken. Mede hierdoor overschatten Europese burgers vaak het aantal migranten in de EU en groeit het wantrouwen tegenover mensen op de vlucht.

Er komt een minimumaantal 'herplaatsingen' (van lidstaten met veel aankomsten naar lidstaten met minder aankomsten) per jaar, vastgelegd op 30.000.

CONCLUSIE

Vijf jaar nadat migratie hoog op de Europese politieke agenda kwam, lanceerde de Europese Commissie een voorstel voor een echt Europees asiel- en migratiebeleid, want “het oude systeem werkt niet meer”, aldus commissievoorzitster Ursula von der Leyen (2020). Momenteel is het nog altijd wachten op de onderhandelingen tussen de lidstaten en het Europees Parlement of dit voorstel het haalt en zo ja, wat er allemaal nog aan verandert.

Maar veel tijd om te treuzelen is er niet: sinds de Russische inval in Oekraïne werd de EU geconfronteerd met een toestroom aan vluchtelingen na de Russische inval in Oekraïne. De richtlijn voor ‘Tijdelijke Bescherming’ zorgt voor een tijdelijke oplossing, maar biedt geen duurzaam asiel -en migratiebeleid. Intussen blijven de lidstaten bevoegd voor het asiel- en migratiebeleid, blijft migratie een zeer gevoelig thema dat vaak felle reacties uitlokt en blijft het aantal mensen op de vlucht wereldwijd toenemen.

BRONNEN EN NUTTIGE LINKS

In de infobrochure zelf staan hier en daar bronnen of links. Hieronder nog enkele nuttige links naar pagina's die het grotere plaatje rond asiel en migratie schetsen.

- [Infobrochure van het Europees Parlement over migratie en de EU](#)

- [Overzicht van het migratiebeleid door de Europese Raad en de Raad van de EU](#)

- [IOM, International Organization for Migration](#)

- [UNHCR: Alle cijfers, analyses en jaarrapporten over vluchtelingen in de wereld.](#)

- [Amnesty International: thema asiel en migratie](#)

- [Mo* Magazine: Analyses en kritische onderzoeksjournalistiek over migratie](#)

**EUROPAHUIS
RYCKVELDE**

THUIS IN EUROPA